

Sınıf Öğretmenlerinin Afet Okuryazarlık Düzeylerinin ve Afetlere Yönelik Hazırbulunuşluklarının İncelenmesi*

Busenur Arda**, Yahya Han Erbaş***

Makale Geliş Tarihi: 15/06/2024

Makale Kabul Tarihi: 17/03/2025

DOI: 10.35675/befdergi.1501830

Öz

Bu araştırma, sınıf öğretmenlerinin mevcut afet okuryazarlık düzeylerini tespit etmek ve aynı zamanda sınıf öğretmenlerinin afetlere karşı hazırbulunuşluk düzeylerini ortaya koymak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubu basit seçkisiz örnekleme yöntemi kullanılarak 2023-2024 eğitim-öğretim yılında Tekirdağ'ın Çorlu ilçesinde göre yapan 250 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Bu amaç çerçevesinde karma araştırma desenlerinden açılımlı sıralı desen kullanılmıştır. Araştırmanın nicel verileri Afet Okuryazarlık Ölçeği (AFOY) ile toplanıp SPSS 22.0 paket programı kullanılarak cinsiyet, mesleki kıdem ve eğitim düzeyi değişkenlerinde incelemeler yapılmıştır. Bu yapılan incelemelerde afet okuryazarlığının cinsiyet ve eğitim düzeyi değişkenleri için istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamış ancak iyileştirme ve müdahale alt boyutlarında mesleki kıdem değişkeni istatistiksel olarak anlamlı fark görülmüştür. Araştırmanın nitel bulguları araştırmacı tarafından hazırlanan görüşme soruları ile toplanmış içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Nitel verilerin sonucunda öğretmenlerin doğal afetlere karşı hazırbulunuşlukları ortaya konmuş, afet kazanımlarına yönelik görüşleri alınmış ve afet kazanımlarını aktarmada kullandıkları öğretim yöntem ve teknikleri incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Afet okuryazarlığı, doğal afet, karma yöntem araştırması, sınıf öğretmeni

An Investigation of Classroom Teachers' Disaster Literacy Levels and Preparedness for Disasters

Abstract

This study was conducted to determine the current disaster literacy levels of classroom teachers and to reveal the level of preparedness of classroom teachers against disasters. The study group of the research consists of 250 classroom teachers working in Çorlu district of Tekirdağ in the 2023-2024 academic year by using simple random sampling method. For this purpose, exploratory sequential design, one of the mixed research designs, was used. The quantitative data of the study were collected with the Disaster Literacy Scale (AFOY) and the

* Bu çalışma Doç. Dr. Yahya Han Erbaş danışmanlığında Busenur Arda tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

** Özel Çorlu Merak Eden Çocuk İlkokulu, Tekirdağ, Türkiye, busenurarda9@gmail.com,

ORCID: [0009-0002-1056-6895](https://orcid.org/0009-0002-1056-6895)

*** Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitimin Felsefi, Sosyal ve Tarihi Temelleri ABD, Çanakkale, Türkiye, yahyahan@gmail.com, ORCID: [0000-0003-0802-4536](https://orcid.org/0000-0003-0802-4536)

Kaynak Gösterme: Arda, B. & Erbaş, Y. H. (2025). Sınıf öğretmenlerinin afet okuryazarlık düzeylerinin ve afetlere yönelik hazırbulunuşluklarının incelenmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(45), 310-338.

variables of gender, professional seniority and education level were examined using the SPSS 22.0 package program. In these examinations, no statistically significant difference was found for the gender and education level variables of disaster literacy, but a statistically significant difference was found in the professional seniority variable in the improvement and intervention sub-dimensions. Qualitative findings of the study were collected through interview questions prepared by the researcher and analyzed by content analysis method. As a result of the qualitative data, teachers' readiness for natural disasters was revealed, their opinions on disaster outcomes were taken and the teaching methods and techniques they used to transfer disaster outcomes were examined.

Keywords: Disaster literacy, natural disaster, mixed method research, classroom teacher

Giriř

Türkiye, Avrupa ve Asya kıtalarının arasında köprü vazifesi görmekte ve 780 bin kilometrekarelik bir yüz ölçümüne sahiptir. Türkiye jeolojik, jeomorfolojik ve meteorolojik özellikleri nedeni ile büyük can ve mal kaybına yol açabilecek doğal afetlere ortam hazırlamaktadır. Bu özellikler başta deprem olmak üzere; heyelan, su baskını, çığ gibi çeşitli afetlere zemin hazırlamaktadır. Türkiye depremler bakımından Dünya'nın yüksek riskli olarak bahsedilebilecek bir konumda yer almaktadır (Afet ve Acil Durum Başkanlığı [AFAD], 2018) Türkiye, afet risklerini ölçmek ve sıralamak amacı ile oluşturulan risk yönetimi indekslerine göre Küresel Risk İndeksi'nde 191 ülke arasında 45. Sırada yer almakta ve 5,0 risk puanı ile yüksek risk grubunda yer alan ülkelerin yanında yer almaktadır (AFAD, 2018).

Türkiye, 6 Şubat 2023 günü sabah saat 04.17'de merkez üssü Kahramanmaraş sınırında olan 7.8 büyüklüğünde bir deprem yaşadı. Bu deprem 10 ilde büyük can ve mal kayıplarına yol açtı (Laleoğlu, 2023). Bu büyük depremden yaklaşık 9 saat sonra 13.24'te Kahramanmaraş'ın Elbistan İlçesi'nde 7.6 büyüklüğünde yıkıcı ikinci bir deprem gerçekleşti. Bu depremlerin ardından oluşturulan ilk deprem raporunda 15.000 can kaybı, 65.000'i geçen sayıda da yaralı olduğu belirtilmiştir (Maden Tetkik Arama [MTA], 2023). Daha sonra güncellenen verilere göre 48 binden fazla insanın hayatını kaybettiği ve yarım milyondan fazla binanın ağır hasarlı ya da yıkılmış olduğunu belirtmiştir. Depremden etkilenen 3,3 milyon kişinin ise depremden etkilenmeyen diğer illere gitmek üzere bölgeden ayrıldığını belirtmiştir. (Strateji ve Bütçe Başkanlığı [SBB], 2023).

Bebeklik ile 17 yaş arası dönemini kapsayan çocukluk yılları içerisinde dört ana döneme ayrılır. Bunlar: bebeklik, okul öncesi, okul dönemi ve ergenlik dönemleridir. Her dönemin kendine has gelişim özellikleri vardır. Bu dört dönemde de yaşanan afetler çocuklar üzerinde farklı izler bırakır (Limoncu & Atmaca, 2018). Her yaş döneminde çocukların bilişsel düzeyleri farklıdır. Afet yaşandıktan sonra okul öncesi dönemde olan bir çocuk (2-5 Yaş) 'annem ve babamı üzdüğüm için evimiz yıkıldı.' Açıklaması ile yaşadıklarına anlam vermeye çalışabilirken, okul çağında olan bir çocuk (6-11 Yaş) doğa olaylarını anlamlandırabilir ancak bunu bir ceza olarak açıklayabilmektedir (Küçük, 2008). Özellikle okul çağındaki çocuklar (6-11 yaş)

ailelerini üzmemek için gerçek duygularını saklayabilirler bu dönemde “ebeveyne düşkünlük, itaatsizlik, görme ve bulantı problemleri” yaşayabilirler (Gordon vd.,1999, s.133). Afet yaşandıktan sonra ise “okula gitmek istememe, dikkat dağınıklıkları, artan kavgacı tutumlar ve akran ilişkilerinde zorlanmalar okul çağı çocuklarının yaşadıkları problemler” olarak görülmüştür (Gordon vd.,1999, s.133-134). Afet sonrası çocukların okula karşı tutumlarının değişimini afet sonrasında okulda ve öğretmenlerde yaşanan değişikliklerin etkileyebileceği düşünülmüştür (İşmen, 2021).

Öğretmenlerin çocuklar üzerindeki etkisi oldukça fazladır. Çocuklar dış dünyaya ilk adımlarını okulla ve öğretmenlerinin elinden tutarak atarlar. Belki de ilk defa aile ve yakın çevrelerindeki bireyler dışında koşulsuz sevgi ve güveni öğretmenlerinde hissederler. Öğretmen denildiği zaman akla birçok tanım gelebilir ancak genel olarak bir tanım yapmak gerekirse öğretmen, yaşadığı topluma yararlı bireyler yetiştirmek için çabalayan ve bu yetiştirdiği bireylere rol model olabilen kişilerdir.

Kişilik gelişimi yaşamın ilk beş-altı yılında gelişir (Özdemir vd., 2012). Bu kritik dönemi başarılı bir şekilde atlatmak için sınıf öğretmenlerinin rolü fazladır. Sınıf öğretmeninin bu yaş aralığında öğrencilerine gösterecekleri olumlu ya da olumsuz tutumlar öğrencilerin hayatlarını büyük ölçüde etkileyebilir. Bu yüzden öğretmenlerin olumlu bir rol model olabilmesi için öğretmenlerin içinde bulunduğu çevre koşullarının, hayat şartlarının ve psikolojik yaşantılarının en uygun şekilde olması öğrencilerine karşı oluşturacağı tutumu etkileyecektir. Sınıf öğretmeninin çocuğun hayatında bu denli yer alıyor olması doğal afet sonrası çocukların hayatında ayrı bir önem taşıyacaktır. Çocuklar, öğretmenlerine karşı sonsuz bir güven ve sevgi içerisindeydir. Ailelerinden gördükleri, hissettikleri sevgi ve güveni öğretmenlerinde ya da iyi bir aile yaşantısına sahip olamayan çocuklar ise bu eksik sevgi ve güveni küçük yaşlarda özellikle sınıf öğretmenlerinde yaşarlar. Doğal afet sonrası öğretmenlerin çocuklara hassas ve bilinçli bir şekilde yaklaşması gerekebilir. Ancak bu yaklaşımı rastgele çocuğa yönlendirmek çocuk için doğru sonuçlar açmayacaktır. Özellikle sınıf öğretmenlerinin afetler hakkında bilinçli bir tutum sergileyip öğrencilerine bu bilgileri en doğru şekilde aktarması gerekir.

Afetler hakkında bilgi sahibi olmak ve afet yaşanmadan ve afet yaşandıktan sonra yapılması gereken davranışları gösterebilmek için afet okuryazarlığı özelliklerine bireyler sahip olmalıdır. Bireyler ve toplum olabilecek doğal afetleri en az hasarla atlatabilmek için gerekli bilgi, tutum ve tecrübelerin birleşimine sahip olmalıdır. (Gültekin & Şeşen, 2021).

Afetler hakkında okuryazarlık seviyesinin yüksek oluşunu okuryazarlık düzeyi de etkilemektedir. Bu sebeple iyi bir afet okuyazarı olabilmek için önce okuryazarlık düzeyinin yüksek olması gerekecektir. Afetler meydana geldikten sonra ilk 24 saat içerisindeki afetzedelerin kurtarılma olasılıkları en yüksek düzeydedir. Bu 24 saatlik zaman dilimindeki kurtarma çalışmalarının da afetin yaşandığı çevrede bulunan vatandaşlar tarafından gerçekleştirildiği belirtilmiştir (Leblebici, 2014). Bu sebeple birey hem kendi hem de çevresindeki kişilere yardımcı olabilmesi için afet

okuryazarlığı becerilerine sahip olmalıdır. Sözcü ve Aydınöz (2019a) tarafından afet okuryazarlığı “*en genel anlamda bireyin hayatta tutunması için doğal afetler karşısında tepki göstermesini, analiz ve değerlendirme yapmasını sağlayacak bilgi, tutum ve davranış gibi çeşitli yetenek ve becerilerinin bir bileşimi*” (s.80) olarak tanımlanmaktadır.

Afet okuryazarlığına sahip bir bireyin özellikleri şu şekilde belirtilmektedir:

- Doğayla ilgili bilgilere sahiptir.
- Afetlerle ilgili bilgilere sahiptir.
- Afetlerle ilgili doğru, bilimsel ve güvenilir bilgilere nasıl erişebileceğini bilir.
- Afetlerle ilgili edindiği bilgileri nasıl analiz edeceğini bilir.
- Afetten önce, afet sırasında ve afet sonrasında sorumluluk ve bilinçli kararlar alabilir.
- Afetlerin neden olabileceği zararların farkındadır.
- Afetlerden korunma, afetleri önleme ya da afetlerin zararlarını azaltma konusunda fikirler üretebilir.
- Yaşadığı ülkede afetler konusunda yapılan girişimleri, yasal düzenlemeleri takip eder.
- Afetlere karşı yapılacak mücadelenin küresel boyutta olması gerektiğini bilir.
- Afetler konusunda sahip olduğu bilgileri başkalarına aktararak afet okuryazarlığının toplumsal bir kültür haline dönüşmesini sağlayabilir. (Sözcü, 2021, s.78)

Afet okuryazarlığı üç boyuttan oluşur (Şekil 1). Bunlar; afet önleme bilgisi, afet önleme tutumu ve afet önleme becerileridir. Üç boyut içerisinde ise afet bilgisi, hazırlık bilgisi ve müdahale bilgisi (afet önleme bilgisi), önleme bilinci, önleme değerleri ve önleme sorumluluk duygusu (afet önleme tutumu) ve hazırlık eylemi ve müdahale davranışları (afet önleme becerileri) olmak üzere sekiz kategori yer almaktadır (Chung & Yen, 2016, s. 209).

Şekil 1. Afet okuryazarlığı boyutları

Öğretmenler toplum ile iç içedirler ve toplumun bir ışığı niteliğindedirler. Bu sebeple eğer öğretmen bilir ve uygularsa öğrenciler de bilmeye ve uygulamaya çalışır. Ülkemizde öğretici ve bilgi yayıcı konumunda olan bireylerin öğretmenler olduğunu

düşünürsek afet okuryazarlığı becerisine sahip olması gereken kişilerin en başında öğretmenler olması gerektiğini düşünebiliriz.

Öğretmen adaylarının doğal afet okuryazarlık düzeylerinin incelendiği çalışmada Sözcü ve Aydınöz (2020) sınıf öğretmeni, sosyal bilgiler ve fen bilgisi öğretmen adaylarının doğal afet okuryazarlık bilgi düzeylerinin orta düzeyin kısmen üstünde olduğu belirtilmiştir. Çalışmaya konu olan öğretmenlerin daha önce doğal afetlerle ilgili ders almış olmalarına rağmen düşük bir başarı gösterdiklerinden bahsedebiliriz. Öğretmen adaylarının duyuşsal eğilimlerinin yüksek olduğu ancak kişisel ve toplumsal hazırlık konusunda yeterli düzeyde olmadıkları belirlenmiştir. Yine öğretmenlerin doğal afet okuryazarlık düzeylerinin incelendiği diğer bir çalışmada Demirdelen ve Çakıcı (2021) doğal afet ile ilgili dersleri alan öğretmenlerin doğal afet okuryazarlığı puanları, doğal afet ile ilgili ders almayan öğretmenlerin doğal afet okuryazarlığı düzeylerine göre daha yüksek olduğu belirtilmiştir. Literatürde yer alan bu çalışmalardan da yola çıkarak öğretmenlerin eğitim geçmişlerinde doğal afet ile ilgili derslerin önemli yer tuttuğundan ve bu derslerin alınmış olmasının afet okuryazarlıklarına olan etkilerinden söz edebiliriz.

Afet eğitimi en temel anlamda bireyleri; afetlerden önce onları afetlere karşı hazırlayan, afet sırasında ise nasıl davranmaları gerektiğini, afet sonrası ise yaşanan olumsuzluklara karşı onlara öneriler verip yol gösteren bir eğitimidir. Afet eğitimleri ülkemizde AFAD, AKUT, KIZILAY, gibi resmî kurumlardan alınabildiği gibi çeşitli üniversitelerin açtığı sertifika programları ile de alınabilmektedir. Tüm bu olanaklara ek olarak 21.yy ve teknolojinin bize sağladığı büyük faydalardan olan internet ve internet platformları aracılığı ile dijital video izleme platformlarından ve ilgili üniversitelerin internet erişimli sertifika programlarından ülkemizde afet eğitimi alınabilmektedir.

Afet eğitiminin hedefi, bireylerin afetler karşısında olumsuz etkilenmelerini en az seviyeye indirgeyerek yaşanabilecek bir afet durumunda bireylere yardımcı olarak afetin yaşanma anında ve yaşandıktan sonraki yaşanacak aşamalarda onlara yardımcı olabilmektedir (Ronan & Towers, 2014). Eğitim programları çağın ve ülkenin gereksinimleri, değişen koşullar çerçevesinde oluşturulmaktadır. Öğretim programları, ülkeler tarafından bireylerin kazanması gereken becerileri, değerleri ve yetkinlikleri ilgili yaş grubundaki öğrencilere ilgili derslerde kazandırmayı amaçlar. Afet eğitimi ise eğitim programları içerisinde direkt kazanım olarak ya da kazanımların içerisinde dolaylı olarak afet ile ilgili hususlara ver verilerek eğitim programlarının içerisinde yer alabilir. Doğal afetler, doğa ve beşerî bilimleri içerisine alan disiplinler arası bir konudur (Sözcü & Aydınöz, 2019a).

Araştırmanın Amacı

Türkiye birçok afet türünü içerisinde barındıran bir ülkedir. Ülkelere göre doğal afetlerin çeşitleri ve önemi değişmektedir. Bizim ülkemizde: deprem, heyelan, sel, çığ

vb. en çok görülen doğal afetlerdendir (AFAD, 2018). Bir afet ülkesi olarak Türkiye'nin bir doğal afete her zaman hazır olması ve afet sonrasında ihtiyacı olan tutum ve davranışlara sahip olması gerekmektedir. Okul çağı (6-11 yaş) çocukları sınıf öğretmenleri sayesinde belirli bilgi ve tutumları kazanırlar. Bu sebeple sınıf öğretmenlerinin afetler karşısındaki bilinçli tutumu gelecek nesillerin afet okuryazarlık seviyesini olumlu derecede etkileyecektir.

Ülkemizde 2023 yılında meydana gelen depremden zarar gören aileler buldukları bölgelerden başka yerlere geçici ya da kalıcı bir şekilde göç etmek zorunda kaldılar. Bu göçler sonucunda öğrencilerin eğitimlerinin devam etmesi için birçok sınıf öğretmeni sınıflarında afetzede öğrencilerini ağırlamıştır. Bu noktadan hareketle, sınıf öğretmenlerinin afet okuryazarlıkları ve afete yönelik hazırbulunuşlukları bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmıştır;

1. Sınıf öğretmenlerinin afet okuryazarlık düzeyleri nedir?

1.1. Sınıf öğretmenlerinin afet okuryazarlık düzeyleri cinsiyet değişkeni bakımından anlamlı fark oluşturmaktadır mıdır?

1.2. Sınıf öğretmenlerinin afet okuryazarlık düzeyleri mesleki kıdem bakımından anlamlı fark oluşturmaktadır mıdır?

1.3. Sınıf öğretmenlerinin afet okuryazarlık düzeyleri eğitim seviyesi bakımından anlamlı fark oluşturmaktadır mıdır?

2. Sınıf öğretmenlerinin afetlere yönelik hazırbulunuşlukları nasıldır?

3. Sınıf öğretmenlerinin kazanımlara yönelik görüşleri nelerdir, afet kazanımlarını aktarmada kullandıkları uygulamalar nelerdir?

Yöntem

Bu çalışmada ilk olarak katılımcılardan nicel veriler toplanıp analiz edilip daha sonra nitel veriler toplanıp analiz edildiğinden ve nicel sonuçların açıklanmasında nitel sonuçlardan yararlanılarak sonuçlar daha genel bir çerçevede açıklanmak istenildiğinde karma araştırma yöntemlerinden açılımlı sıralı desen kullanılmıştır.

Araştırma Evreni ve Örneklem

Evren, araştırmanın sonunda ulaşılan sonuçların genellenebileceği kitleyi temsil eder. Bu sebeple tezin evrenini 2023-2024 Eğitim-Öğretim döneminde Tekirdağ Çorlu ilçesinde görev yapmakta olan sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Örneklem seçilirken araştırmacıya çeşitli açılardan avantaj sağlayacak ve araştırmaya uygun örneklemi bulmada yardımcı olacak yöntemler vardır. Örneklemde seçkisizlik örneklemelerin seçilme olasılıklarının eşit olmasını ifade eder (Büyüköztürk vd, 2018). Bu sebeple bu araştırmanın nicel örneklemi, basit seçkisiz örneklem yöntemi kullanılarak 2023-2024 Eğitim-Öğretim döneminde Tekirdağ'ın Çorlu İlçesinde görev yapmakta olan 250 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın nitel

örneklemi ise 2023-2024 Eğitim – Öğretim döneminde Tekirdağ’ın Çorlu ilçesinde görev yapmakta olan 32 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Öğretmenlerinin kişisel özelliklerine ilişkin demografik bilgilerini öğrenmeye yönelik formun yanı sıra sınıf öğretmenlerinin afet okuryazarlığı düzeylerini belirlemek amacıyla Çalışkan ve Üner (2023) tarafından geliştirilen Afet Okuryazarlığı ölçeği kullanım izni alınarak gönüllülük esasına ile katılımcılara uygulanmıştır. Bu uygulamadan önce araştırma verilerini toplamak için öncelikle Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu’ndan, alınan izin doğrultusunda daha sonra Tekirdağ ili Çorlu İlçesi Milli Eğitim Müdürlüğü’nden izin alınmıştır. Ölçek ile veriler toplandıktan sonra araştırmacı tarafından oluşturulan görüşme soruları yine gönüllülük esasına ve etik kurallara uygun olarak katılımcılara uygulanmıştır.

Afet okuryazarlığı ölçeği

Afet Okuryazarlığı Ölçeği 5’li Likert tipinde oluşmuştur (çok zor, zor, kararsızım, kolay ve çok kolay). Bu ölçekte öğretmenlere 61 tane soru yöneltilmiştir. 61 maddelik ölçeğin kuramsal çerçevesinde 16 alandan oluşmuştur. Literatürde, afet ile ilgili 4 boyuttan bahsedilir: zarar azaltma, hazırlık, müdahale ve iyileştirme; afetle ilgili karar verme ve uygulama ile bilgi edinme süreçleri: erişme, anlama, karar verme ve uygulamayı içinde barındırır. Bu ölçek 18-60 yaş arasındaki bireylerde afet okuryazarlığını değerlendirmek için hazırlanmış kişinin kendi durumunu ve inançlarını ortaya koymayı amaçlayan bir ölçektir (Çalışkan & Üner, 2023).

Afet Okuryazarlığı Ölçeği 4 alt boyuttan oluşmaktadır. Zarar azaltma alt boyutu 17 madde, Hazırlık alt boyutu 16 madde, Müdahale alt boyutu 13 madde ve İyileştirme alt boyutu 15 madde olarak toplamda 61 madde olarak bildirilmiştir. Her alt boyut ise kendi içinde 4 indekse ayrılmaktadır: erişme, anlama, değerlendirme ve uygulama. Her madde 1 puan (1-çok zor), 2 puan (2-zor), 3 puan (3-kararsızım) 4 puan (4-kolay), 5 puan (5-çok kolay) olarak puanlandırılmış ve derecelendirilmiştir. Ölçekte ters madde bulunmamaktadır. (Çalışkan & Üner, 2023).

Görüşme formu

Araştırmanın nitel boyutuna ait veriler, araştırmacı tarafından hazırlanan ve açık ve kapalı uçlu sorulardan oluşan görüşme formu ile hazırlanmıştır. Her iki soru türünün seçilmesi çalışmanın nitel boyutuna katılacaklardan “veri toplama sürecinde ayrıntılı ve derinlemesine veri elde etmeyi sağlamaktadır” (Yıldırım & Şimşek, 2018, s.142). Bu formda afet okuryazarlığına yönelik sınıf öğretmenlerinin hazırbulunuşluklarını en iyi şekilde yansıtacak sorular hazırlanmıştır. Soruların yazım aşamasında bir soru havuzu oluşturulmuş olup, daha sonra araştırmacı ve 2 alan uzmanı ile yapılan görüşmeler sonrasında bu sorulara son şekli verilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırma neticesinde toplanan nicel ve nitel veriler ayrı ayrı analiz edilmiştir. Daha sonrasında araştırmacı tarafından oluşturulan görüşme soruları ile veri toplanmıştır. Nicel verilerde test güvenirliği Cronbach Alfa, normalliği Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testleri yapılmıştır. Alt boyut analizinde; yüzde, frekans ve aritmetik ortalamadan faydalanılmıştır. Değişkenlere göre karşılaştırma yapılırken bağımsız örneklem t testi ve ANOVA testleri kullanılmıştır.

Nitel verilerde içerik analizi uygulanmıştır. Kapalı uçlu sorularda frekans dağılımları verilmiş olup, açık uçlu sorular için her bir soruya verilen yanıtlar aynı Word dosyası içerisinde birleştirilerek satır-satır analiz (Patton, 2014) yaklaşımı ile veriler kodlanmıştır. Araştırmacı çalışma grubundan topladığı nitel verileri kodlama yöntemiyle uygun kategorilere ayırmıştır. Daha sonra yapılan kodlamaların uygunluğu için uzman görüşüne başvurulmuş, uygun olmadığı düşünülen kodlar üzerinde uzlaşa yakalanmaya çalışılmıştır. Çalışma grubuna gönüllü katılım gösteren sınıf öğretmenleri S1,S2,.....S32 şeklinde kimlikleri belli olmayacak şekilde kodlanmıştır.

Bulgular

Tekirdağ'ın Çorlu ilçesinde Milli Eğitime bağlı devlet okullarında görev yapan 250 öğretmen ankete katılmıştır. Ankete katılanlardan 174 kişi kadın 76 kişi erkek cinsiyetindedir. Ankete yüzde 69,6 kadın; yüzde 30,4 erkek öğretmen katılım göstermiştir (Tablo 1). Araştırmaya katılım en çok kadın öğretmenlerden oluşmaktadır.

Tablo 1.
Cinsiyet Tablosu

Cinsiyet	Frekans	Yüzde
Kadın	174	69,6
Erkek	76	30,4

Bu araştırma kapsamında öğretmenler eğitim durumu değişkenine göre incelendiğinde 17 kişi önlisans mezunu, 207 kişi lisans mezunu ve 228 kişi lisansüstü mezuniyetine sahiptirler (Tablo 2). Bu bulgular sonucunda araştırmaya en fazla yüzde 82,8 lisans mezuniyetine sahip öğretmen katılmış en az ise yüzde 6,8 ile önlisans mezuniyetine sahip öğretmenler katılmıştır.

Tablo 2.
Eğitim Durumu Tablosu

Eğitim Durumu	Frekans	Yüzde
Ön-lisans	17	6,8
Lisans	207	82,8
Lisansüstü	28	11,2

Araştırmada ulaşılan 250 öğretmenin kıdem yılı değişkeni açısından incelendiğinde 38 öğretmen 1-5 yıl arası, 33 öğretmen 6-10 yıl arası, 32 öğretmen 11-15 yıl arası, 32 öğretmen 16-20 yıl arası, 118 öğretmen ise 21 yıl ve üzeri kıdem yılına sahiptir (Tablo 3).

Tablo 3.
Kıdem Yılı Tablosu

Kıdem Yılı	Frekans	Yüzde
1-5 Yıl	38	15,2
6-10 Yıl	33	13,2
11-15 Yıl	32	12,8
16-20 Yıl	32	12,8
21 Yıl Ve Üzeri	118	47,2

Bu bulgular sonucunda ankete en fazla 21 yıl ve üzeri kıdem yılına sahip öğretmen katılmış, en az ize 11-15 yıl ve 16-20 yıl kıdem yılına sahip öğretmenler katılmıştır.

Afet Okuryazarlığı (AFOY) Ölçeği Verilerinin Değerlendirilmesi

Ölçekten alınabilecek en düşük puan 61 en yüksek puan ise 305 arasındadır. Ölçekte puanlar arttıkça katılımcıların afet okuryazarlık düzeyi artacağından söz edilmiştir. Her madde 1 puan (1-çok zor), 2 puan (2-zor), 3 puan (3-kararsızım) 4 puan (4-kolay), 5 puan (5-çok kolay) olarak puanlandırılmış ve derecelendirilmiştir. Hesaplama kolaylığı açısından toplam puan 0-50 arasında değer alacak şekilde (aritmetik ortalama - 1) x (50/4) şeklinde standartlaştırılmıştır (Tablo 4). Ölçek 0-<30 yetersiz AFOY, 30-<36 sınırlı AFOY, 36-<42 yeterli AFOY ve 42-50 puan mükemmel AFOY olarak puan aralıklarına ayrılmıştır (Çalışkan ve Üner, 2023).

Tablo 4.
Afet Okuryazarlık Ölçeği Puan Tablosu

Puan Değeri	F	%	Düzy
0-<30	92	%36,80	Yetersiz
30-<36	60	%24	Sınırlı
36-<42	61	%24,40	Yeterli
42-50	37	%14,80	Mükemmel

Çalışmaya katılan 250 öğretmenin Afet Okuryazarlığı Ölçeğinden aldığı puanlar, SPSS 22.0 istatistik yazılım programı kullanılarak değerlendirilmiştir. Yapılan değerlendirilme ile frekans ve yüzde hesaplamaları yapılmıştır. Buna göre 92 kişi (%36,80) yetersiz AFOY düzeyinde, 60 kişi (%24) sınırlı AFOY düzeyinde, 61 kişi (%24,40) yeterli AFOY düzeyinde ve 37 kişinin ise (%14,80) mükemmel AFOY düzeyinde puanlar aldığı ortaya konulmuştur.

Normallik Dağılım Sonuçları

İstatiksel analizlerde testin uygulanabilmesi için verilerin normal ya da normale yakın olması gerekir. Verilerin normal dağılım gösterip göstermediğine bakılarak yapılacak testlerde değişiklik gösterir (Uysal & Kılıç, 2022). Verilerin örneklem büyüklüğüne bakarak ise kullanılacak normallik testleri değişiklik gösterir. Bu araştırmanın örneklem büyüklüğü (n=250) n>30 olduğundan dolayı normallik testi Kolmogorov-Smirnov testi ile yapılmıştır (Tablo 5).

Tablo 5.

Afet Okuryazarlık Ölçeği Normallik Tablosu

	Normallik Testi					
	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	Df	Sig.	Statistic	df	Sig.
AFOY	,073	250	,002	,967	250	,000
Zarar azaltma	,121	250	,000	,948	250	,000
Hazırlık	,092	250	,000	,955	250	,000
Müdahale	,113	250	,000	,951	250	,000
İyileştirme	,091	250	,000	,973	250	,000

Tablo 5'te ölçeğin her alt boyutunun normallik dağılımı göz önünde bulunduğunda p değerinin 0,05'ten büyük olması gerekmektedir. Ölçeğin alt boyutlarının normallik değerleri: zarar azaltma p=0,00; hazırlık p=0,00 ; müdahale p=0,00 ; iyileştirme

$p=0,00$ olarak hesaplanmıştır. Buna göre anket boyutlarının p değerleri göz önünde bulunduğu her boyutun normalliği sağladığı söylenebilir [$p=0,00$ $p>0,05$]. Ölçeğe verilen toplam yanıtlar değerlendirildiğinde ise $p=0,002$ olduğundan dolayı normal dağılım göstermemektedir [$p=0,002$ $p<0,05$].

Tablo 6’da Afet okuryazarlık ölçek düzeylerinin frekans dağılımı incelendiğinde, zarar azaltma boyutu 26-85 değerleri arasında $62,51 \pm 13,44$ ortalama, hazırlık alt boyutu 16-80 değerleri arasında $57,2 \pm 13,11$ ortalama, müdahale alt boyutu 13-65 değerleri arasında $47,21 \pm 10,83$ ortalama, iyileştirme alt boyutu 15-75 değerleri arasında $50,52 \pm 14,69$ ortalama ve afet okuryazarlık düzeylerinin 105-305 değerleri arasında $217,55 \pm 2,97$ ortalama ile dağılım gösterdiği gözlenmiştir.

Tablo 6.

Afet Okuryazarlık Ölçeği Frekans, Normallik ve Güvenirlik Tablosu

	Ort.	Min.	Max.	ss	Çarpıklık	Basıklık	Cronbach's Alpha
Zarar Azaltma	62,51	26	85	13,44	-0,67	-0,54	0,947
Hazırlık	57,2	16	80	13,119	-0,589	-0,006	0,951
Müdahale	47,21	13	65	10,832	-0,673	-0,044	0,935
İyileştirme	50,52	15	75	14,693	-0,171	-0,817	0,965
Afet Okuryazarlığı	217,55	105	305	2,97	-0,481	-0,278	0,946

Ölçek düzeylerinin normallik testlerinde çarpıklık ve basıklık değerlerinden yararlanılmıştır. (Tabachnick & Fidell,2013) skewness (çarpıklık) ve kurtosis (basıklık) değerlerinin -1,50 ve +1,50 arasında normal dağılım gösterdiğini kabul eder. Afet Okuryazarlık ölçek ve alt boyutlarının çarpıklık ve basıklık değerleri -1,50 ve +1,50 arasında normal dağılım göstermiştir. Buna göre karşılaştırma ilişki ve fark testlerinde parametrik testlerden yararlanılmıştır. Güvenirlik kavramı en temel tanımı ile ölçmenin hatalardan arınık olması demektir. Eğer ölçmede hata yok ya da hata miktarı az ise art arda yapılan ölçüm sonuçları birbiri ile benzer ya da aynı olacaktır. Ölçümlerde güvenirlilik katsayısı +1 ve -1 arasında değer alır. Güvenirliği kestirmenin bir yolu Cronbach Alfa katsayısıdır ve bu değere SPSS ile ulaşılabilmektedir (Can,2013)

Ölçeğin güvenirliliği için Cronbach’s Alpha test istatistiğinden yararlanılmıştır. Cronbach’s Alpha katsayısı ölçeğin iç tutarlılığı hakkında bize bilgi verir. Güvenirlik katsayısı $0,00 \leq \alpha \leq 0,40$ güvenilir değil; $0,40 \leq \alpha \leq 0,60$ düşük güvenirlikte; $0,60 \leq \alpha \leq 0,80$ oldukça güvenilir ve $0,80 \leq \alpha \leq 1,00$ yüksek derecede güvenilir olarak belirlenmiştir (Kılıc,2016). Buna göre; zarar azaltma boyutunun iç tutarlılık katsayısı 0,947 ile yüksek, hazırlık alt boyutu 0,951 ile yüksek, müdahale alt boyutu 0,935 ile

yüksek, iyileştirme alt boyutu 0,965 ile yüksek ve afet okur yazarlık ölçek düzeyinin iç tutarlık katsayısının 0,946 ile yüksek derecede güvenilir olduğu görülmektedir.

Afet okuryazarlık ölçeği

Tablo 6’da bağımsız örneklem t testi uygulanmıştır.

Tablo 6.

Afet Okuryazarlık Ölçeği Cinsiyet Karşılaştırma (N=250)

	Cinsiyet	t testi			
		Ort.	Ss	t	P
Zarar Azaltma	Kadın	62,7	12,6	0,38	0,69
	Erkek	61,9	15,4		
Hazırlık	Kadın	57,3	12,9	0,074	0,94
	Erkek	57,1	13,7		
Müdahale	Kadın	47,4	10,6	0,42	0,67
	Erkek	46,7	11,4		
İyileştirme	Kadın	51,04	14,4	0,83	0,40
	Erkek	49,3	15,4		
Afet Okuryazarlık Testi Toplam	Kadın	218,5	46,5	0,49	0,40
	Erkek	215,3	48,8		

*p<0,05 **t testi

Bulgulara göre zarar azaltma düzeyleri açısından cinsiyet değişkenleri arasında anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0,05$). Hazırlık düzeyleri açısından cinsiyetler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($p>0,05$). Müdahale düzeyleri açısından cinsiyet değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0,05$). İyileştirme düzeyleri açısından cinsiyetler arasında istatistiksel anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($p>0,05$). Afet okuryazarlık ölçek düzeyleri arasında cinsiyet değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Tablo 7’de ANOVA testi ile kıdem düzeylerinin karşılaştırılması sonuçları bulunmaktadır.

Tablo 7.
Afet Okuryazarlık Ölçeği Kıdem Yılı Düzeyleri Karşılaştırma (N=250)

		Kıdem Yılı		ANOVA	
		Ort.	ss	F	P
Zarar Azaltma	0-5 Yıl	63,21	2,26	0,43	0,78
	6-10 Yıl	64,5	1,79		
	11-15 Yıl	61,6	2,23		
	16-20 Yıl	63,8	2,24		
	21 Yıl üstü	61,6	1,35		
Hazırlık	0-5 Yıl	57,7	2,33	1,35	0,250
	6-10 Yıl	60,5	2,29		
	11-15 Yıl	57,1	2,21		
	16-20 Yıl	60,03	2,15		
	21 Yıl üstü	55,5	1,21		
Müdahale	0-5 Yıl	47,21	1,87	3,03	0,018
	6-10 Yıl	50,84	1,79		
	11-15 Yıl	46,83	1,76		
	16-20 Yıl	51,22	1,74		
	21 Yıl üstü	45,26	1,01		
İyileştirme	0-5 Yıl	51,18	2,60	5,19	0,00
	6-10 Yıl	57,90	2,53		
	11-15 Yıl	49,96	2,33		
	16-20 Yıl	56	2,55		
	21 Yıl üstü	47	1,28		
Afet Okuryazarlık Toplam	0-5 Yıl	49,13	8,07	2,57	0,38
	6-10 Yıl	43,39	7,55		
	11-15 Yıl	45,68	8,20		
	16-20 Yıl	43,79	7,86		
	21 Yıl üstü	47,58	4,36		

*p<0,05

Bulgulara göre zarar azaltma düzeyleri açısından kıdem yılı düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0,05$). Hazırlık düzeyleri açısından kıdem yılı düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0,05$). Müdahale düzeyleri açısından kıdem düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). İyileştirme alt düzeyleri açısından kıdem yılı düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Afet okuryazarlık ölçek düzeyleri açısından kıdem yılı düzeylerinin arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Tablo 8’de ANOVA testi ile eğitim düzeylerine göre karşılaştırma sonuçları bulunmaktadır.

Tablo 8.
Afet Okuryazarlık Ölçeği Eğitim Düzeyi Karşılaştırma (n=250)

		Eğitim Düzeyi		ANOVA	
		Ort.	Ss	F	P
Zarar Azaltma	Önlisans	62,52	3,75	0,37	0,96
	Lisans	62,60	0,92		
	Lisansüstü	61,85	2,71		
Hazırlık	Önlisans	56,88	3,49	0,40	0,66
	Lisans	57,59	0,89		
	Lisansüstü	55,18	2,81		
Müdahale	Önlisans	47,58	2,66	0,49	0,95
	Lisans	47,12	0,74		
	Lisansüstü	47,74	2,34		
İyileştirme	Önlisans	51,17	3,46	0,87	0,91
	Lisans	50,35	1,03		
	Lisansüstü	51,48	2,70		
Afet Okuryazarlık Toplam	Önlisans	219,17	12,15	0,012	0,98
	Lisans	217,67	3,24		
	Lisansüstü	216,25	9,91		

* $p<0,05$

Bulgulara göre zarar azaltma düzeyleri açısından eğitim düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0,05$). Hazırlık düzeyleri açısından eğitim düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0,05$). Müdahale düzeyleri açısından eğitim düzeyi değişkenlerinin arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0,05$). İyileştirme düzeyleri açısından eğitim düzeyleri arasında anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0,05$). Afet okuryazarlık ölçeği düzeyleri açısından eğitim düzeyi değişkenlerinin arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Nitel Verilerin Analizi

Tablo 9’da “Afet eğitimine yönelik eğitim aldınız mı?” sorusuna verilen yanıtlar değerlendirilmiştir.

Tablo 9.

Afet Eğitimine Yönelik Eğitim Aldınız Mı Sorusuna Verilen Yanıtlar

YANIT	F	%
Evet	24	75
Hayır	8	25

Bulgular incelendiğinde, 24 kişi (%75) evet; 8 kişi (%25) hayır cevabını vermiştir. SÖ-2 kodlu sınıf öğretmeni “*Yalnızca okulda aldığım dersler doğrultusunda eğitim aldım.*” yanıtını vermiştir. SÖ-18 kodlu sınıf öğretmeni ise “*Afet eğitimi ile ilgili birçok eğitim aldım.*” yanıtını vermiştir.

Şekil 2’de “Hangi sıklıkla okullarınızda afet tatbikatı yapılmaktadır?” sorusuna verilen yanıtlar yer almaktadır.

Şekil 2. Hangi sıklıkla okullarınızda afet tatbikatı yapılmaktadır? sorusuna verilen yanıtlar

Bulgulara göre, 17 kişi senede bir kez afet tatbikatı yapıldığı, 8 kişi senede iki kez afet tatbikatı yapıldığı, 7 kişi ise okullarında hiç afet tatbikatı yapılmadığı yanıtını vermiştir. SÖ-5 kodlu sınıf öğretmeni “Okullarımızda afet tatbikatı olarak yalnızca deprem tatbikatı yapılıyor, diğer afetlere yer verilmiyor.” yanıtını vermiştir.

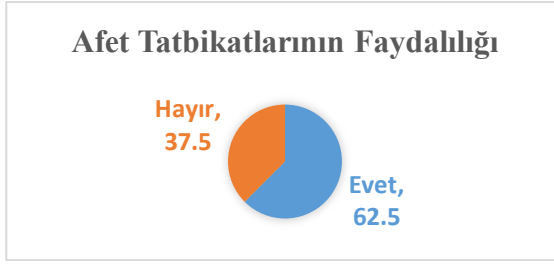
Şekil 3’te “Olabilecek herhangi bir afet durumunda yapılması gerekenler konusunda hangi açılardan kendinizi yeterli buluyorsunuz?” sorusuna verdikleri yanıtlar değerlendirilmiştir.

Şekil 3. Olabilecek herhangi bir afet durumunda yapılması gerekenler konusunda hangi açılardan kendinizi yeterli buluyorsunuz? sorusuna verilen yanıtlar

Bulgular “afet öncesi, afet anında, bilgi düzeyi ve yeterli bulmuyorum” temalarında toplanmış ve sunulmuştur. Deprem anında yapılması gerekenler açısından kendimi yeterli hissediyorum temasında yer alan öğretmenlerin cevaplarına bakılacak olursa: SÖ-3 “Kendimi okulu öğrencilerle birlikte boşaltma ve çök kapan tutun komutunu vermede yeterli hissediyorum.” SÖ-7 “Binayı kontrollü boşaltma, olaydan etkilenenlere müdahale etme ve soğuk kanlı olma konusunda kendimi yeterli hissediyorum.” yanıtlarını vermişlerdir. Deprem öncesi yapılması gerekenler açısından kendimi yeterli buluyorum temasında yer alan öğretmen yanıtlarında ise: SÖ-10 “Toplanma alanının yerini öğrenme ve deprem çantası hazırlama konusunda kendimi yeterli hissediyorum.” yanıtını vermiştir. Bilgi düzeyi temasında kendimi yeterli hissediyorum yanıtını veren öğretmenlerin yanıtlarına bakacak olursak: SÖ-4 “Teorik olarak derslerden bilgilerim var ancak deprem esnasında ne yapmam gerektiğini bilmiyorum.” SÖ-9 “Afet öncesi bilgilendirme yapabilir ve tatbikat kurallarına hakimim.” yanıtlarını vermişlerdir.

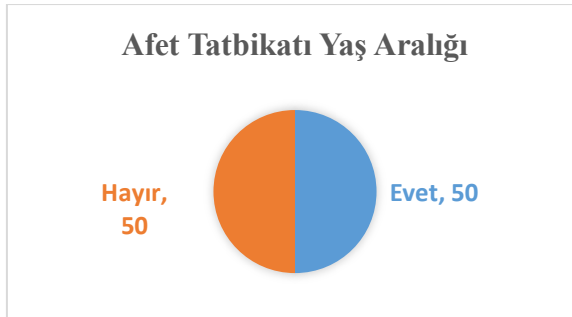
Şekil 4’te “Yapılan afet tatbikatlarının faydalı olduğuna inanıyor musunuz? Neden?” sorusuna verilen yanıtların sonuçları verilmiştir.

Şekil 4. Yapılan afet tatbikatlarının faydalı olduğuna inanıyor musunuz? Neden? sorusuna verilen yanıtlar

Buna göre, görüşmeye katılan 20 sınıf öğretmeni (%62,5) evet; 12 sınıf öğretmeni (%37,5) hayır yanıtını vermişlerdir. Evet cevabını veren SÖ-11 kodlu sınıf öğretmeni “Faydalıdır çünkü stres yönetimi sağlıyor, bilgi veriyor ve tecrübe sağlıyor.” SÖ-22 kodlu sınıf öğretmeni “Yaparak- yaşayarak öğrenme sağladığı için kalıcı öğrenme oluşuyor.” SÖ-32 kodlu sınıf öğretmeni “Önlem almayı, afet bilinci oluşturmayı ve duygu kontrolü sağlıyor.” yanıtlarını vermişlerdir. Hayır cevabını veren SÖ-13 kodlu sınıf öğretmeni “Tatbikat ve afet anındaki duygular aynı olmadığı için fayda sağlamıyor.” SÖ-17 kodlu sınıf öğretmeni “Yalnızca deprem tatbikatı yapılıyor diğer afetlere yer verilmediği için faydalı olmuyor.” SÖ-28 kodlu sınıf öğretmeni “Tatbikat olduğu bilindiği için ve afet hızında yaşanmadığı için ciddiye alınmıyor bu sebeple faydalı olmuyor.” yanıtlarını vermişlerdir.

Şekil 5’te “Afet eğitimi hangi yaş aralığında başlamalıdır? Neden?” sorusuna verilen yanıtlar sunulmaktadır.

Şekil 5. Afet eğitimi hangi yaş aralığında başlamalıdır? Neden? Sorusuna verilen yanıtlar

Bulgulara göre, 16 sınıf öğretmeni (%50) okul öncesi dönemde başlamalıdır; 16 sınıf öğretmeni (%50) ilkököl döneminde başlamalıdır yanıtlarını vermişlerdir. Okul öncesi dönemde başlamalıdır yanıtını veren SÖ-6 kodlu sınıf öğretmeni “Okul öncesi dönemde başlamalı ve seviyeye uygun olarak süreklilik sağlanmalıdır.” SÖ-4

kodlu sınıf öğretmeni “Afetin ne zaman yaşanılacağı belli olmadığı için okul hayatının ilk başladığı zamanda okul öncesinde başlanmalıdır.” SÖ-9 kodlu sınıf öğretmeni “Ezberlenen bilgiler unuttur bu yüzden okul öncesinde oyunlaştırılarak öğrencilere afet bilinci kazandırılmalıdır.” yanıtlarını vermişlerdir. Hayır cevabını veren SÖ-1 kodlu sınıf öğretmeni “İlkokul çağında öğrenciler daha bilinçli oldukları için bu dönemde başlamalı çünkü ailelerini de etkileyebilirler.” SÖ-16 kodlu sınıf öğretmeni “İlkokul çağında başlanmalıdır çünkü bu dönem öncesinde çocuk korkabilir ve korkusunu yönetemeyebilir.” yanıtlarını vermişlerdir.

Tablo 10’da “Çocuklara yaşayabilecekleri afetler karşısında ne yapmaları gerektiği nasıl öğretilmelidir?” sorusuna verilen yanıtlar kategorilere ayrılmıştır.

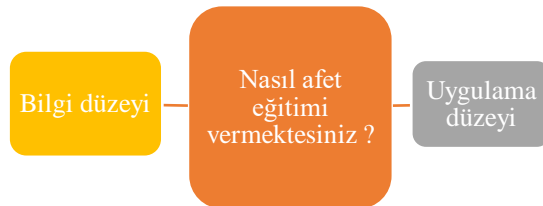
Tablo 10.

Çocuklara Yaşayabilecekleri Afetler Karşısında Ne Yapmaları Gerektiği Nasıl Öğretilmelidir? Sorusuna Verilen Yanıtlar

KATEGORİLER	F	%
Uygulamalı olarak	13	40,62
Uygun materyaller kullanılarak	19	59,37

Bulgulara göre öğretmenlerin yanıtları iki kategoride toplanmıştır. Uygulamalı olarak temasına yanıt veren SÖ-17 kodlu sınıf öğretmeni “tatbikat yapılarak öğretilmelidir.” SÖ-23 kodlu sınıf öğretmeni “Simülasyonlar ve dramatizasyon tekniği kullanılarak öğretilmelidir.” yanıtlarını vermişlerdir. Uygun materyaller kullanılarak temasına yanıt veren SÖ-28 kodlu sınıf öğretmeni “Yaparak- yaşayarak öğrenme tekniği ile ve çizgi film izleterek öğretilmelidir.” SÖ-32 kodlu sınıf öğretmeni “Görsel-işitsel materyaller kullanarak ve hikayeleştirme metodu kullanılarak öğretilmelidir.” SÖ-12 kodlu sınıf öğretmeni “Somut örnekler vererek öğretilmelidir.” SÖ-13 kodlu sınıf öğretmeni “VR teknolojisi kullanılarak öğretilmelidir.” yanıtlarını vermişlerdir.

Şekil 6’da “Siz bu konuda nasıl bir eğitim vermektесiniz? sorusuna verilen yanıtların temalar haline getirilip sunulmuştur.

Şekil 6. Siz bu konuda nasıl bir eğitim vermektесiniz? sorusuna verilen yanıtlar

Bilgi düzeyi temasında yer alan 28 sınıf öğretmeninden olan SÖ-16' kodlu sınıf öğretmeni *'Kazanımlar denk geldikçe sınıfımda ders işliyorum ve deprem çantasında bulunması gerekenler hakkında konuşuyorum.'* SÖ-25 kodlu sınıf öğretmeni *"Video ve animasyonlar kullanıyorum."* SÖ-14 kodlu sınıf öğretmeni *"Görsel-işitsel etkinliklerden yararlanarak eğitim veriyorum"* yanıtlarını vermişlerdir. Uygulama düzeyi temasında yer alan 4 sınıf öğretmenlerinden olan SÖ-3 kodlu sınıf öğretmeni *"Derslerde kazanımlar denk geldikçe tatbikat yaptırıyorum."* SÖ-30 kodlu sınıf öğretmeni *"Dersimde uygun materyallerini getirip deprem çantası hazırlama etkinliği yaptırıyorum."* yanıtlarını vermişlerdir.

Tablo 11'de Afet eğitimine yönelik ders içerikleri yeterli düzeyde midir? Değilse geliştirilmesi için neler yapılmalıdır?" sorusuna verilen yanıtlar kategorilere ayrılmıştır.

Tablo 11.

Afet Eğitimine Yönelik Ders İçerikleri Yeterli Düzeyde Midir? Değilse Geliştirilmesi İçin Neler Yapılmalıdır? Sorusuna Verilen Yanıtlar

YANIT	F	%
Yeterli değil	29	90,62
Yeterli	3	9,37

Yeterli cevabını veren SÖ-13 kodlu sınıf öğretmeni *"Afet eğitimine yönelik kazanımlar ilköğretim seviyesi için uygun düzeyde olduğunu daha fazla içerik olduğunda çocuklar için zorlaşabilir."* yanıtını vermiştir. Yeterli değil cevabını veren SÖ-9 kodlu sınıf öğretmeni *"İlkokul seviyesinden başlanılarak Afet Eğitimi dersi konulmalıdır."* SÖ-15 kodlu sınıf öğretmeni *"Ders kitaplarında afet konularına daha fazla yer verilmelidir."* SÖ-3 kodlu sınıf öğretmeni *"Afetler ile ilgili kazanım sayıları artmalıdır."* SÖ-18 kodlu sınıf öğretmeni *"Ders içerikleri teknoloji destekli olup afet eğitimi düzenlenmelidir."* SÖ-26 kodlu sınıf öğretmeni *"Kazanımlar yalnızca deprem afetine odaklı ilerliyor diğer afetler de göz önünde bulundurulmalıdır."* SÖ-29 kodlu sınıf öğretmeni *"Tatbikatlar her okulda ve eş zamanlı olarak zorunlu olarak yapılmalıdır."* SÖ-20 kodlu sınıf öğretmeni *"Kazanımlar yetersizdir ve afet tatbikatları uzmanlar tarafından yaptırılmalıdır"* yanıtlarını vermişlerdir.

Tablo 12'de "Afet bilincine yönelik kazanımlar yeterli düzeyde midir? Değilse geliştirilmesi için neler yapılmalıdır?" sorusuna verilen yanıtlar kategorilere ayrılmıştır.

Tablo 12.

Afet Bilincine Yönelik Kazanımlar Yeterli Düzeyde Midir? Değilse Geliştirilmesi İçin Neler Yapılmalıdır? Sorusuna Verilen Yanıtlar

YANIT	F	%
Yeterli değil	29	87,5
Yeterli	3	12,5

Yeterli yanıtını veren 3 kişiden (%12,5) SÖ-2 kodlu sınıf öğretmeni “kazanımların yeterlidir ancak içerik yetersizdir.” yanıtını vermiştir. Yeterli değil yanıtını veren 29 sınıf öğretmeninden (%87,5) SÖ-1 kodlu sınıf öğretmeni “Kazanımlar yetersizdir ve uzmanlar tarafından yenilenmelidir.” SÖ-11 kodlu sınıf öğretmeni “Hayat Bilgisi dersine daha fazla afet kazanımı eklenmelidir.” SÖ-15 kodlu sınıf öğretmeni “Kazanımlara atölye çalışmaları eklenmelidir.” yanıtlarını vermişlerdir.

Şekil 7’de “Eğer bir afet eğitim programı geliştirmeniz gerekseydi, nasıl bir afet eğitim programı geliştirdiniz?” sorusuna verilen yanıtlar temalara ayrılarak sunulmaktadır.

Şekil 7. Nasıl bir afet eğitim programı geliştirdiniz? sorusuna verilen yanıtlar

Bulgular “seminer, teknolojik, öğretim yöntem ve teknik ağırlıklı ve tatbikat” temalarında sunulmuştur. Ancak görüşmeye katılan 3 sınıf öğretmeni (%12,5) program geliştirecek kadar kendilerini yeterli görmediklerini ya da bu soruya cevap verecek yeterlilikte olmadıklarını belirtmişlerdir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak sınıf öğretmenlerinin afet okuryazarlığı düzeylerini belirlemek amacıyla Çalışkan ve Üner (2023) tarafından geliştirilen Afet Okuryazarlığı ölçeği uygulanmıştır. Genel olarak bir yorum yapılmak istenilirse; %14,8 oran ile çalışma grubunun azınlık kısmı olan sınıf öğretmenleri mükemmel AFOY düzeyinde puan almış, çalışmaya katılan sınıf öğretmenlerinin %36,8 oran ile büyük çoğunluğu yetersiz AFOY düzeyinde puan almış ve doğal afet okuryazarlık düzeylerinin yetersiz olduğundan bahsedebiliriz. (Bulut, 2023), bireylerin afet okuryazarlık düzeylerini etkileyen faktörlerin analizini amaçladığı araştırmasında,

araştırmadaki katılımcıların çoğunluğun oluşturduğu %39 oran ile yetersiz AFOY düzeyine sahip olduğunu ortaya koymuştur.

Araştırma kapsamında afet okuryazarlık düzeylerinin cinsiyet değişkeni açısından anlamlı fark oluşturup oluşturmadığına bakılmıştır. Ölçeğin alt boyutları ve AFOY ölçeğinin toplamının cinsiyet değişkeni açısından anlamlı fark oluşturup oluşturulmadığına bakıldığında: zarar azaltma alt boyutunun cinsiyet değişkeni açısından anlamlı fark bulunmamaktadır. Hazırlık alt boyutunun cinsiyet değişkeni açısından anlamlı fark bulunmamaktadır. Müdahale alt boyutunun cinsiyet değişkeni açısından anlamlı fark bulunmamaktadır. İyileştirme alt boyutunun cinsiyet değişkeni açısından anlamlı fark bulunmamaktadır. Sözcü ve Aydınözü (2019b) öğretmen adaylarının doğal afet okuryazarlık düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesini amaçladıkları çalışmalarında öğretmen adaylarının cinsiyetlerinin doğal afet okuryazarlık düzeylerinde anlamlı farklılık oluşturmadığı sonucuna varılmıştır. Cvetkovic ve Stanisic (2015) ortaokul öğrencilerinin doğal afet algılarının demografik ve çevre faktörlerinde değişimini incelemeyi amaçladığı çalışmalarında cinsiyet ve doğal afet bilgisi arasında anlamlı bir bağlantı olduğu ortaya konmuştur. Tkachuck (2016) çeşitli değişkenlere göre doğal afet hazırlık düzeylerinin demografik gruplar üzerinde farklılaşp farklılaşmayacağını araştırdığı çalışmalarında öğrencilerin cinsiyet değişkeni üzerinde doğal afet hazırlık düzeylerinin anlamlı farklılık oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yıldırım (2024) yaptığı araştırmasında erkek öğrencilerin afet okuryazarlık düzeylerinin kadın öğrencilere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşp cinsiyet değişkeninin anlamlı farklılık oluşturduğu sonucuna ulaşmıştır. Bulut (2023) gerçekleştirdiği çalışmasında kadın katılımcıların erkeklere göre AFOY puanının daha yüksek olduğunu ortaya koymuş ve cinsiyetler değişkeninin anlamlı farklılık oluşturduğu sonucuna ulaşmıştır.

Araştırma kapsamında afet okuryazarlık düzeylerinin mesleki kıdem değişkeni açısından anlamlı fark oluşturup oluşturmadığına bakılmıştır. Zarar azaltma düzeyleri açısından mesleki kıdem değişkeni istatistiksel olarak anlamlı farklılık oluşturmamaktadır. Hazırlık düzeyleri açısından mesleki kıdem değişkeni istatistiksel olarak anlamlı farklılık oluşturmamaktadır. Müdahale düzeyleri açısından mesleki kıdem değişkeni istatistiksel olarak anlamlı farklılık oluşturmaktadır. İyileştirme düzeyleri açısından mesleki kıdem değişkeni istatistiksel olarak anlamlı farklılık oluşturmaktadır. Afet Okuryazarlık Ölçeği toplamında mesleki kıdem değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık oluşturmamaktadır. Chung ve Yen (2016) okul yöneticileri ve öğretmenlerin afet önleme okuryazarlığının okulda yaşanan depremler esnasındaki öğretmenin lider rolünün araştırıldığı çalışmalarında hizmet yılı değişkeninin afet önleme okuryazarlığının mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı farklılık ortaya koyduğu sonucuna ulaşmıştır.

Araştırma kapsamında afet okuryazarlık düzeylerinin eğitim seviyesi değişkeni açısından anlamlı fark oluşturup oluşturmadığına bakılmıştır. Hazırlık düzeyleri açısından eğitim düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır.

Müdahale düzeyleri açısından eğitim düzeyi değişkenlerinin arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır. İyileştirme düzeyleri açısından eğitim düzeyleri arasında anlamlı fark bulunmamaktadır. Afet okuryazarlık ölçeği düzeyleri açısından eğitim düzeyi değişkenlerinin arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır. Bulut (2023) yaptığı çalışmasında eğitim düzeyi ile AFOY puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu ve eğitim seviyesinin artmasının AFOY puanını etkilemediği sonucunu ortaya koymuştur.

Sınıf öğretmenlerinin ilköğretim düzeyinde çocuklar üzerinde etkisi şüphesizdir. Sınıf öğretmenlerinin afetlere karşı hazırbulunuşlukları çocuklarında afetlere karşı tutum ve davranışlarını etkileyecektir. Sınıf öğretmenlerinin bu konuda hazırbulunuşluk düzeylerinin yüksek ya da alt seviyede olması çocuklara aktardıkları bilgilerinde, örnek davranış ve tutumlarında etkili rol oynayacaktır. Bu araştırma kapsamında 32 sınıf öğretmeni ile yapılan görüşmeden alınan sonuçlar göz önünde bulundurulduğunda; 8 sınıf öğretmeninin afet eğitimi almadığı, 24 sınıf öğretmeninin de afetlerle ilgili eğitim aldığı ancak bu eğitim alan öğretmenlerin birçoğu yalnızca öğrenim hayatında aldıkları derslerin içeriğinde olan kazanımları ve okullarda yapılan tatbikatları içerdiğinden söz edebiliriz. Maya ve Sarı (2018) ortaokul öğretmenleri ile yaptığı çalışmasında ortaokul öğretmenlerinin çoğunun afet eğitimi almadığı sonucunu ortaya koymuştur. Öğretmenlere çalıştıkları okullarda hangi sıklıkla tatbikat yapıldığı sorusuna verilen yanıtlar göz önünde bulundurulduğunda; 17 sınıf öğretmeni sene de bir kez, 8 sınıf öğretmeni sene de iki kez ve 7 sınıf öğretmeni sene boyunca okullarında hiç afet tatbikatı yapılmadığını bildirmiştir. Afetler içerisinde birçok afet türünü barındırır ve Türkiye bulunduğu konumdan dolayı birçok afeti yaşama potansiyeli barındırır. Bu sebeple ülkemizde bulunan her afet türüne hazırlıklı olunması gerekir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri cevaplardan anlaşıldığı üzere okullarda yalnızca deprem afeti için tatbikatlar yapıldığı diğer afetlerin tatbikatlarının yapılmadığı görülmüştür. Afetlere hazır olmak ve afet anında yapılması gerekenler hakkında bilgi sahibi olmak afet esnasında yaşanan durumların etkisini şüphesiz ki azaltacaktır bu soruya cevap veren 7 sınıf öğretmeninin okullarında hiç afet tatbikatı yapılmıyor oluşu öğrenciler için bir dezavantaj olup olası bir afette olumsuz sonuçlar doğurabilir. Sınıf öğretmenlerine yönetilen olası bir afet durumunda hangi açılardan kendinizi yeterli buluyorsunuz sorusuna verilen yanıtlar değerlendirildiğinde; 7 sınıf öğretmeninin kendini yetersiz bulduğu sonucuna ulaşılmıştır. Daha önceden söz edildiği gibi sınıf öğretmenlerinin yetersiz oluşu ya da kendilerini bu konuda yetersiz hissetmesinin yetiştirdikleri öğrenciler üzerinde olumsuz sonuçlar getirebileceği göz önünde bulundurulmalı ve kendini yetersiz hisseden öğretmenlerin bu konuda kendilerini geliştirmeye çalışmaları gerek kendi afet bilinçleri gerek de yetiştirdikleri öğrencilerinin afet bilinçlerinde olumlu bir etki yaratacaktır. 12 sınıf öğretmeni kendilerini afet anında okul boşaltma, çök kapan tutun hareketini yapma, binayı kontrollü tahliye edebilme, soğukkanlı kalabilme gibi durumlarda kendilerini yeterli hissettiklerini belirtmişlerdir. Afet anında bu ve benzeri uygulamaları gerçekleştirebilmek olumlu bir davranıştır ancak afet sırasında yapacağımız davranışları afet öncesi tutumumuz etkiler. Eğer afet öncesi ne kadar tedbirli ve

yaşanılacak durumlara karşı bilinçli olursak afet esnasında yapacağımız davranışlarda buna göre etkilenecektir. 5 sınıf öğretmeni ise yalnızca teorik bilgilerde, deprem çantası hazırlama, toplanma alanının yerini öğrenme gibi açılardan kendilerini yeterli hissettiklerinden bahsetmişlerdir.

Öğretmenler kazanımları birebir takip eden ve uygulayan kişiler oldukları için kazanımlar hakkındaki görüşleri önemlidir. Bu araştırma kapsamında öğretmenlere kazanımları yeterli düzeyde bulup bulmadıkları sorulmuştur. 4 sınıf öğretmeni kazanımların yeterli olduğunu ancak içeriğinin düzenlenmesi gerektiğini belirtmiştir. 28 sınıf öğretmeni ise kazanımların yetersiz olduğu görüşünü belirtmişler ve kazanımların geliştirilmesi için önerilerde bulunmuşlardır. Bu öneriler içerisinde; uzmanlar tarafından yenilenmesi gerektiği, Hayat Bilgisi dersine kazanımların eklenmesi gerektiği, ders içeriklerinin genişletilmesi gibi görüşler yer almıştır. Benzer bulgular Öcal, Çakır ve Özelmacı (2016) tarafından yapılan çalışma ile benzerlik göstermektedir. Bunlara ek olarak, Kırıkkaya, Ünver ve Çakın (2011) yaptıkları çalışmada öğretmenlerin afet kazanımlarını önemli bulduğu ve afet eğitimi programlarına önem verdikleri sonucuna ulaşmışlardır. Sınıf öğretmenlerine afet konularında nasıl ders işledikleri sorusuna gelen yanıtlar incelendiğinde; kazanımlar denk geldikçe anlatım yöntemi kullanma, görsel işitsel etkinliklerden yararlanma, deprem çantası hazırlama, dramatizasyon tekniği kullanma, tatbikat yaptırma gibi yöntem ve tekniklerden yararlandıklarını belirtmişlerdir. Çoban (2017) gerçekleştirdiği doktora tez çalışmasında deprem konularını kavramak için oluşturduğu üç boyutlu oyunu kullanmış ve araştırma sonucunda oyunla eğitim alan öğrencilerin yüksek başarılı öğrenciler arasında olduğu sonucunu ortaya koymuştur. Coşkun (2011) yaptığı çalışmada afet eğitimi kapsamında işlenen derslerde görsel-ışitsel materyal kullanmanın işlenen derslerin kalıcılığını arttırdığı sonucuna ulaşmıştır. Başka bir çalışmada Birinci Konur ve arkadaşları (2023) afet eğitimi uygulamalarını yöntem/teknik, materyal, içerik ve sosyal faaliyet boyutlarıyla incelemişlerdir. Araştırmanın bulgularına göre öğretmenler afet eğitimi konusunda birbirinden farklı etkinlikleri kullandıkları sonuçlarına ulaşmıştır. Yine Birinci Konur ve arkadaşları (2024) tarafından yapılan bir diğer çalışmada da öğretmenlerin afetlere yönelik hazırbulunuşluklarını arttıracak eğitimlerin geliştirilmesine yönelik sonuçlara ulaşmıştır.

Bu sonuçlardan hareketle sınıf öğretmenlerinin afet okuryazarlıklarının cinsiyete, kıdemlerine ve eğitim seviyelerine bağlı olarak ciddi farklar göstermediği; bununla beraber afetlere yönelik kazanımlara ve programa ne gibi eklemeler yapılması gerektiği konusunda farklı görüşler ortaya koyduklarını görmekteyiz.

Araştırmacılara Yönelik Öneriler

- Benzer çalışmalar farklı illerdeki öğretmenler ile yapılabilir.
- Branş öğretmenlerinin afet okuryazarlık düzeylerini belirlemeye yönelik çalışmalar yapılabilir.
- Okullarda uygulanmaya yönelik bir afet eğitimi modeli geliştirilebilir.

- Afet okuryazarlık becerisini öğrencilere kazandırmak amacıyla bilgisayar ortamında oyunlar hazırlanabilir.
- Daha önce afet yaşamış ve yaşamamış öğretmenlerin afet okuryazarlık düzeylerini karşılaştıran bir çalışma yapılabilir.
- Öğrencilere okul öncesi eğitimde başlayıp üniversite eğitimini kapsayacak şekilde sürekliliği olan bir afet eğitimi eklenebilir.
- İlkokulda afetler ile ilgili kazanımlar artırılabilir, var olan kazanımları içerikleri genişletilebilir.

Öğretmenlere Yönelik Öneriler

- Afet okuryazarlık düzeylerini geliştirmek amacıyla çeşitli eğitimler alabilirler.
- Derslerinde afet konularında çeşitli öğretim yöntem ve teknikleri kullanabilirler.
- Afet konularında sınıf içi ve sınıf dışı uygulamalara yer verebilirler.
- Öğrencilere yalnızca deprem afeti ile sınırlı kalmayıp diğer afetler ile ilgili bilgi verebilirler.
- Okullarda yalnızca deprem tatbikatı değil diğer afetlerinde tatbikatlarına yer verilebilir.
- Okullarda afet farkındalığı yaratacak yarışmalar, etkinlikler düzenlenebilir.

Etik

Bu çalışma için Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'nun 23.11.2023 tarih ve 14-68 sayılı kararı ile Tekirdağ İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün 25.01.2024 tarih ve 95247017 sayılı izni ile gerekli araştırma izinleri alınmıştır.

Çıkar Çatışması Beyanı

Araştırmacılar arasında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Kaynakça

- Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (2018). *Türkiye'de afet yönetimi ve doğa kaynaklı afet istatistikleri*. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı. <https://www.afad.gov.tr/> adresinden 5 Ağustos 2023 tarihinde alınmıştır.
- Birinci Konur, K., Sezen Vekli, G., Şeyihoğlu, A., Tekbıyık, A., & Kartal, A. (2023). Afet eğitimi ve disiplinlerarası öğretim: Öğretmenler ne düşünüyor? *Afet ve Risk Dergisi*, 6(2), 575-596. <https://doi.org/10.35341/afet.1247735>
- Birinci Konur, K., Şeyihoğlu, A., Sezen Vekli, G., Tekbıyık, A. & Kartal, A. (2024). Afet eğitimi konusunda disiplinlerarası öğrenme temelinde tasarlanan projenin değerlendirilmesi. *Trakya Eğitim Dergisi*, 14(3), 1496-1514. <https://doi.org/10.24315/tred.1417795>

- Bulut, A. (2023). Bireylerin afet okuryazarlığı düzeylerini etkileyen faktörlerin sıralı lojistik regresyon analizi ile incelenmesi. *Afet ve Risk Dergisi*, 6(3), 691-709. <https://doi.org/10.35341/afet.1297045>
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2018). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Chung, S.-C., & Yen, C.-J. (2016). Disaster prevention literacy among school administrators and teachers: A study on the plan for disaster prevention and campus network deployment and experiment in Taiwan. *Journal of Life Sciences*, 10, 203-214. <https://doi.org/10.17265/1934-7391/2016.04.006>
- Coşkun, Ş. (2011). *Afet eğitimi algılaması: İlköğretim öğrencilerine verilen afet eğitimlerinin algılanmasını ölçmek üzere bir araştırma* (Tez No. 279216) [Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi – Sakarya]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Cvetković, V. M., & Stanišić, J. (2015). Relationship between demographic and environmental factors and knowledge of secondary school students on natural disasters. *Journal of the Geographical Institute 'Jovan Cvijic' SASA*, 65(3), 323-340.
- Çalışkan C., & Üner S. (2023). Measurement of disaster literacy in Turkish society: Disaster Literacy Scale (DLS) design and development process. *Disaster Med Public Health Prep*. 17(211),1-7. <https://doi.org/10.1017/dmp.2022.147> .
- Çoban, M. (2017). *Üç boyutlu oyunla yapılan deprem eğitiminin ilköğretim öğrencilerinin akademik başarıları ile motivasyonlarına etkisi ve öğrencilerin görüşleri*, (Tez No. 459514) [Doktora tezi, Atatürk Üniversitesi – Erzurum]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Demirdelen, S., & Çakıcı, A. B. (2021). İlkokul/ortaokul öğretmenlerinin doğal afet okuryazarlık düzeyleri: Osmaniye ili örneği. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 10(3), 532-541. <https://doi.org/10.37989/gumussagbil.870607>
- Gordon, N., Farberow, NL., & Maida, CA (1999). *Children and disaster* (1st ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203777985>
- Gültekin, V., & Şeşen, Y. (2020). Afet okuryazarlığı. A. H. Kuzucuoğlu & Y. Şeşen(ed). *Bilgi merkezlerinde risk ve kriz yönetimi* (1. baskı, s. 180-196) içinde. Hiperlink Yayınları.
- İşmen, A. E. (2001). Deprem yaşantısına bağlı travma ve çocuklar üzerindeki etkileri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*,1(2), 80-104.
- Kırıkkaya, E. B., Ünver, A. O., & Çakın, O. (2011). İlköğretim fen ve teknoloji programında yer alan afet eğitimi konularına ilişkin öğretmen görüşleri. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 5(1), 24-42
- Küçük N. (2008). *Çocuk ve afet: Felaketlerin çocuklar üzerindeki psikolojik etkileri*. http://www.tavsiyediyorum.com/maka-le_921.html adresinden 2 Ağustos 2023 tarihinde alındı.
- Laleoğlu, B. (2023). Uluslararası veriler ışığında 6 şubat depremleri. *Kriter Dergi*, 77, <https://kriterdergi.com/yazar/baki-laleoglu/uluslararasi-veriler-isinginda-6-subat-depremleri> adresinden 15 Kasım 2023 tarihinde alındı.

- Leblebici, Ö. (2014). Afetlerde kamu yönetiminin rolü ve toplum temelli afet yönetimine doğru. *Hittit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(2), 457-477
- Limoncu,S., & Atmaca, A.B. (2018).Çocuk merkezli afet yönetimi. *Megaron Dergisi*, 13(1), 132-143. <https://doi.org/10.5505/megaron.2017.49369>
- Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü (2023). *06 Şubat 2023 Pazarcık ve Elbistan bilgi notu*. Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü. <https://www.mta.gov.tr/> adresinden 10 Ağustos 2023 tarihinde alındı.
- Maya, İ., & Sarı, B. (2018). Ortaokul öğretmenlerinin görüşlerine göre Türkiye’de afet eğitimi uygulamaları. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 7(71), 49-65.
- Öcal, A., Çakır, U., & Özelmacı, Ş. (2016). İlkokul ve ortaokul ders programlarında afetten korunma ve güvenli yaşam. *Alan Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 71-83.
- Özdemir, O., Özdemir, P. G., Kadak, M. T., & Nasıroğlu, S. (2012). Kişilik gelişimi. *Psikiyatride güncel yaklaşımlar*, 4(4), 566-589. <https://doi.org/10.5455/cap.20120433>
- Patton, M.Q. (2014). *Qualitive research & evaluation methods: Integrating theory and practice* (4th ed.). Sage.
- Ronan, K., & Towers, B. (2014) Systems education for sustainable planet: Preparing children for natural disasters. *Systems*, 2, 1-23. <https://doi.org/10.3390/systems2010001>
- Sözcü, U. (2021). *Doğal afetler ve doğal afet okuryazarlığı*. Pegem Akademi.
- Sözcü, U., & Aydınözü, D. (2019a). Doğal afet okuryazarlığı bağlamında öğretim programlarındaki afetlerle ilişkili kazanımların incelenmesi. *Turkish Studies-Educational Sciences*, 14(5), 2639-2652.
- Sözcü, U., & Aydınözü, D. (2019b). Öğretmen adaylarının doğal afet okuryazarlık düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *International Journal Of Geography And Geography Education*, 24(40), 79- 91.
- Sözcü, U., & Aydınözü, D. (2020). Coğrafya bölümü öğrencilerinin doğal afetlere yönelik farkındalıklarının mekânsal düşünme bağlamında analizi. *Erciyes Journal of Education*, 4(1), 1-19. <https://doi.org/10.32433/eje.666511>
- Strateji ve Bütçe Başkanlığı (2023). *Kahramanmaraş ve Hatay depremleri raporu*. <https://www.sbb.gov.tr/> adresinden 10 Ağustos 2023 tarihinde alınmıştır.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics* (6th ed.). Pearson.
- Tkachuck, M. A. (2016). *Natural disaster preparedness in college students: implications for institutions of higher learning* (UMİ No: 1809118529, Doctoral dissertation, University of Mississippi). ProQuest Dissertations and Theses database.
- Uysal, İ., & Kılıç, A. (2022). Normal dağılım ikilemi. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 12(1), 220-248. <https://doi.org/10.18039/ajesi.962653>
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.

Yıldırım, F. (2024). Özel eğitim bölümü öğrencilerinin doğal afet okuryazarlık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (70), 144-165. <https://doi.org/10.21764/maeuefd.1405004>

Extended Abstract

According to the risk management indices created to measure and rank disaster risks, Turkey ranks 45th among 191 countries in the Global Risk Index and is ranked next to countries in the high-risk group with a risk score of 5.0 (AFAD, 2018). On February 6, 2023, Turkey experienced a 7.8-magnitude earthquake at 04.17 am with its epicenter on the Gaziantep-Kahramanmaraş border. This earthquake caused great loss of life and property in 10 provinces (Laleoğlu, 2023). About 9 hours after this major earthquake, a second devastating earthquake with a magnitude of 7.6 occurred at 13.24 in Elbistan District of Kahramanmaraş. The first earthquake report following these earthquakes reported 15,000 casualties and more than 65,000 injured (MTA, 2023). Strategy and Budget Presidency (2023) stated that more than 48,000 people lost their lives and more than half a million buildings were heavily damaged or destroyed. It stated that 3.3 million people affected by the earthquake left the region for other provinces not affected by the earthquake (SBB,2023).

Teachers are intertwined with society and are a light of society. For this reason, if the teacher knows and applies, the students also try to know and apply. Considering that teachers are the individuals who are in the position of instructors and information disseminators in our country, we can think that teachers should be the most important people who should have disaster literacy skills. If a student can come across a teacher who has disaster literacy skills, there is no doubt that this student's perspective on natural disasters and level of readiness for natural disasters, skills and attitudes will be different from other students. In the study examining the natural disaster literacy levels of prospective teachers (Aydınözü and Sözcü, 2020), it was stated that the natural disaster literacy knowledge levels of prospective classroom teachers, social studies and science teachers were partially above the middle level. We can mention that the teachers who were the subject of the study showed a low level of success even though they had taken courses on natural disasters before. It was determined that the affective tendencies of the prospective teachers were high, but they were not at a sufficient level in terms of personal and social preparedness. In another study examining the natural disaster literacy levels of teachers (Demirdelen and Çakıcı, 2021), it was stated that the natural disaster literacy scores of teachers who took courses on natural disasters were higher than the natural disaster literacy levels of teachers who did not take courses on natural disasters. Based on these studies in the literature, we can mention that natural disaster- related courses have an important place in the educational background of teachers and the effects of taking these courses on their disaster literacy. For this reason, it was considered necessary to examine the disaster literacy levels of classroom teachers after the February 6, 2023 earthquake.

In this study, since quantitative data were first collected and analyzed from the participants and then qualitative data were collected and analyzed, and the results were wanted to be explained in a more general framework by using qualitative results to explain the quantitative results, the exploratory sequential design, one of the mixed research methods, was used. The population represents the mass to which the results of the research can be generalized. For this reason, the population of the thesis consists of classroom teachers working in Tekirdağ Çorlu district in the 2023-2024 academic year. The quantitative sample of this study consists of 250 classroom teachers working in Çorlu District of Tekirdağ in the 2023-2024 academic year by using simple random sampling method. The qualitative study group of the research consists of 32 classroom teachers working in Çorlu district of Tekirdağ in the 2023-2024 academic year. In addition to the form for learning demographic information about the personal characteristics of the teachers, the Disaster Literacy scale developed in 2022 to determine the disaster literacy levels of classroom teachers was applied to the participants on a voluntary basis by obtaining permission to use. Before this application, in order to collect the research data, permission was first obtained from Çanakkale Onsekiz Mart University Scientific Research Ethics Committee and then from Tekirdağ province Çorlu District Directorate of National Education.

Within the scope of the research, it was examined whether disaster literacy levels create a significant difference in terms of gender variable. Independent samples t-test was used to make comparisons according to variables in SPSS 22.0 package program. The findings of the research were interpreted by considering that $P < 0.05$ value constituted a significant difference. When it is examined whether the sub-dimensions of the scale and the total of the AFOY scale create a significant difference in terms of gender variable: $p = 0.69$, $p > 0.05$ of the harm reduction sub-dimension is not significantly different in terms of gender variable. Preparation sub-dimension $p = 0.94$, $p > 0.05$ there is no significant difference in terms of gender variable. Intervention sub-dimension $p = 0.67$, $p > 0.05$ there is no significant difference in terms of gender variable. There is no significant difference in terms of $p = 0.40$, $p > 0.05$ gender variable of the improvement sub-dimension. and AFOY $p = 0.40$, $p > 0.05$ there is no statistically significant difference in terms of gender variable. (Sözcü and Aydınözü, 2019b), in their study aiming to examine the natural disaster literacy levels of pre-service teachers according to various variables, concluded that the gender of pre-service teachers did not create a significant difference in their natural disaster literacy levels. According to the qualitative findings, considering the results obtained from the interviews with 32 classroom teachers, we can say that 8 classroom teachers did not receive disaster training, 24 classroom teachers received training on disasters, but most of the teachers who received this training only included the acquisitions in the content of the courses they took in their education life and the drills held in schools.